Hai uns anos apareceron na zona alta, nas proximidades do Monte Carrascal, os restos do que foi un asentamento do Calcolítico, duns catro mil anos de antigüidade. Case no mesmo lugar atopáronse tamén restos dunha "villae" romana. Sería isto a orixe do que hoxe coñecemos por Redondela? O certo é que por aquí pasaba a Vía XIX do Itinerario Antonino que comunicaba, entre si e co resto do Imperio, os territorios do noroeste da Península Ibérica. Na Casa da Torre podemos ver un dos varios miliarios que apareceron nos arredores.

Suponse que durante o comezo da Idade Media a zona quedaría algo despoblada. Quizais neses momentos o núcleo principal estaba en Vilavella, sendo o Camiño de Santiago o eixo vertebrador do mesmo. No século XIII o Arcebispo de Santiago decide fundar Vilanova de Redondela co fin de abrir os seus territorios ao mar e manter o control sobre a ruta xacobea.

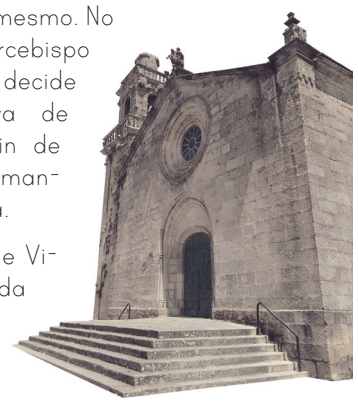

A nova vila sería independente de Vilavella, que estivo baixo dominio da Orde do Temple ata o século XIV, cando pasa por doazón real á catedral de Tui. Esta separación, marcada por unha pequena ponte sobre o río, mantívose ata o século XIX.

Vilanova abríase ao mundo a partir dun pequeno porto desde o que se exportaban toneladas de sardiña, cuxas capturas foron importantes durante os séculos XV e XVI. A este momento de esplendor pertence a actual igrexa de Santiago de Redondela, coas súas graciosas cúpulas nervadas e a tumba de Don Vasco Machado, un nobre ao que se deu sepultura no século XVI.

No século XV o Conde de Camiña, o temido Pedro Madruga, loitou contra o Arcebispo Alonso de Fonseca II polo control da vila. Finalmente venceu o prelado desde Castrizán, unha fortaleza construída na cima do Monte da Peneda que quedou destruída tras a contenda.

A VILA MARIÑEIRA

O armazón de rúas e prazas da zona vella responde á primitiva planimetría medieval.

Por unha banda estaba a vila cercada (estívoo polo menos desde o século XIV) á que se accedía por varias portas e portelos. Desa muralla tan só quedan restos ao redor da igrexa de Santiago.

Pola outra o barrio mariñeiro, extramuros e desenvolvido a partir do pequeno porto de marea e a ruta xacobea. Aínda hoxe na toponimia local quedan testemuños dese pasado vinculado ao mar: Rúa dás Regateiras, os fumeiros (onde se afumaban as sardiñas), o Campo dás Redes, Ribeira... Estendíase desde a "Porta da Vila" ata Santa Mariña. Chegaba ata o alto da Esfarrapada, onde había unha capela dedicada ao Espírito Santo. Baixaba ata a zona da ribeira e de alí ao estaleiro, hoxe Praza da Constitución.

As casas mariñeiras, cos seus tellados a dúas augas, os seus muros encalados e os aparellos de pesca na porta, repartíanse o espazo entre hórreos para gardar as colleitas, e algunha casa nobre como a dos Sotomayor no Cabo dos Fumeiros. John O'Dogherty, nobre irlandés considerado un dos heroes da Guerra de Independencia, viviu e morreu no século XIX na Rúa Loureiro. En tempos estivo neste barrio a Casa do Concello.

A finais do século XIX e principios do XX aparece unha nova sociedade vinculada ao mundo dos negocios, que fai construír as súas vivendas acordes ao seu moderno e elegante estilo de vida. O eclecticismo domina nestas construcións, aínda que tamén hai exemplos de art nouveau. Nesta época volven tamén os adiñeirados indianos que levantan as súas casas de estilo colonial.

Coa canalización do río nos anos vinte, os espazos gañados ao mar e a sedimentación da zona, o porto vai quedando en desuso. Na década dos sesenta, coa construción do peirao de Cesantes, a actividade portuaria da vila chega ao seu fin.

O motor económico ao longo do século XX foi principalmente a industria téxtil sobre todo a partir da segunda metade, cando a fábrica Regojo empregaba a boa parte da poboación. Da época queda a cheminea ornamental da fábrica e o recordo da famosa Camisa Dalí, producida en colaboración co xenial artista, da que se venderon ao redor de dez millóns de unidades. Redondela fíxose así coñecida a nivel internacional.

AS CONSERVAS

A fabricación de conservas en lata chega a Redondela a principios do século XX, sendo curiosamente a zona máis afastada do mar, Vilavella, onde se establecen pequenas empresas familiares. Na década dos trinta fúndase a marca Conservas JOB. O auxe do marisqueo na praia de Cesantes estivo estreitamente vinculado á demanda da fábrica, á que se vendía a práctica totalidade das capturas.

Colección Antonio Alfaya Ocampo.

Casto Sampedro y Folgar

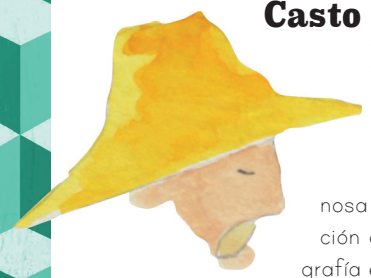

Naceu en Redondela en 1848. Avogado, arqueólogo e folclorista, é unha figura singular da nosa cultura pola labor de recuperación e difusión do patrimonio, a etnografía e a cultura galega. O seu Cancionero Musical de Galicia é un referente na recuperación do patrimonio musical galego.

A Coca

É a imaxe do demo que, en forma de dragón, era vencido por San Xurxo na representación que antigamente tiña lugar durante a procesión do Corpus Christi. Aínda hoxe sae polas rúas durante esas datas. É a máis antiga que se conserva en Galicia. A súa fama é tal que á celebración chámaselle tamén Festa da Coca.

A Danza das Espadas e As Penlas

Son danzas gremiais que teñen lugar na procesión do Corpus Christi. A das Penlas, que é a única deste tipo que se conserva no mundo, estaba vinculada ás panadeiras e a das espadas aos mariñeiros. Estes últimos danzaban tamén na festa do seu patrón, San Xoán.

Saturno Cal. Arquivo CdS.

Arquivo CdS.

Xan Carallás

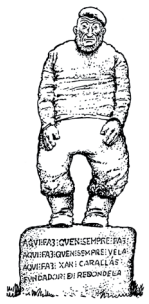

Unha inscrición na fachada do antigo concello atribuíalle a fundación de Redondela... Castelao debuxouno como un mariñeiro rudo e socarrón. Foi a súa particular visión dun personaxe do que pouco se sabe, aínda que a súa orixe podería estar vinculado ás Festas do Corpus.

A Biscoiteira

Esta entrañable imaxe apareceu na prensa de 1921, ilustrando reportaxes sobre Redondela. A súa fama estendeuse grazas aos indianos, que a colocaban nas súas casas en recordo da súa terra.

Arquivo Museo de Pontevedra. Fondo Sampedro 65-29.

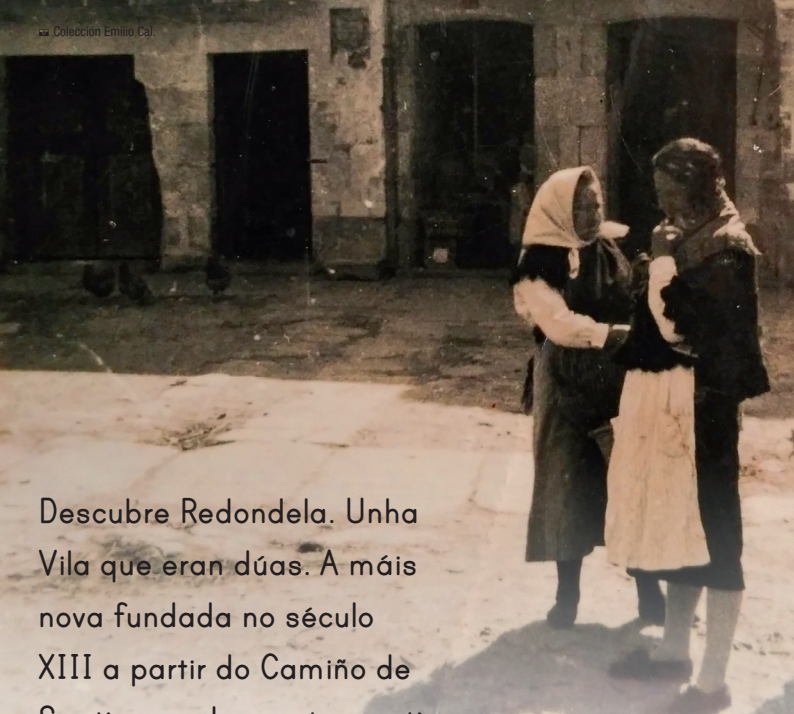
Colección Emilio Cal

Descubre Redondela. Unha Vila que eran dúas. A máis nova fundada no século XIII a partir do Camiño de Santiago e dun porto que tivo a súa época dourada entre o século XV e XVI. Que no XIX coñeceu a modernidade con dous grandes viadutos, e que mediado o século XX foi coñecida a nivel internacional pola famosa Camisa Dalí.

© 2017. Todos os dereitos reservados.

CONCELLO DE REDONDELA

DL: VG 359-2017
ISBN: 978-84-697-3685-2

Galego

A Vila de Redondela